

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

دانشکده علوم اجتماعی

گروه روان‌شناسی

بررسی کیفی مفهوم شرم در زنان ایرانی ساکن شهر تهران

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته روان‌شناسی عمومی

الگا تنساوا

استاد راهنما:

دکتر سید علی محمد موسوی

استاد مشاور:

دکتر شهلا یاکدامن

شهریور ۱۳۹۲

به نام خدا

بخشنده و مهربان

به همسر عزیزم دانیال و دخترم تقدیم می شود

قدردانی و تشکر

از استاد عالیقدر جناب آقای دکتر سید علی محمد موسوی که راهنمای من در تمامی مراحل انجام این پژوهش بوده‌اند، نهایت تقدیر و تشکر را دارم.

همچنین از استادان محترم سرکار خانم دکتر شهلا پاکدامن و دکتر دانیل ار.گرین که از رهنمودهایشان در پیشبرد پژوهش حاضر بهره‌مند شدم، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

همچنین از همسر عزیزم دانیال تنساو، که در تمام مدت طولانی نوشتن این پایان نامه کنار من با کمال صبر و اراده کمک فراوان بودند بسیار سپاسگزارم.

همچنین از تمامی خانم های تهرانی که راضی شدند در این پژوهش شرکت کنند و اطلاعات گرانبهایی را با کمال میل و نهایت همکاری در باره تجربیات زندگی شخصی سان در اختیار گذاردند صمیمانه قدردانی می کنم.

دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)
معاونت آموزشی - مدیریت تحصیلات تکمیلی

فرم شماره ۳۰

فرم تأییدیه هیأت داوران جلسه دفاع از پایان نامه/رساله

بدین وسیله گواهی میشود جلسه دفاعیه از پایان نامه کارشناسی ارشد/ دکتری نام (نام خانوادگی)
 دانشجوی رشته گرایش تحت عنوان بورسیه در تاریخ
 در تاریخ ۱۳۹۶/۶/۲۰ در دانشگاه برگزار گردید و این پایان نامه با نمره و درجه مورد تایید هیئت
 داوران قرار گرفت.

ردیف	ست	نام و نام خانوادگی	مرتبیه دانشگاهی	دانشگاه یا مؤسسه	امضا
۱	استاد راهنما	دکتر سید محمد عسکری	استاد	دانشگاه بین المللی امام خمینی	
۲	استاد مشاور	دکتر شهلا باکدانی	استاد	دانشگاه بین المللی امام خمینی	
۳	داور خارج				
۴	داور داخل	دکتر علی رضا کاظمی	استاد	دانشگاه بین المللی امام خمینی	
۵	نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر حسن شایان	استاد	دانشگاه بین المللی امام خمینی	

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب الگا تنساوا دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی گرایش عمومی که در تاریخ ۹۲/۶/۲۰ از پایان‌نامه‌ی خود تحت عنوان بررسی کیفی مفهوم شرم در زنان ایرانی ساکن شهر تهران با کسب درجه‌ی عالی دفاع کرده‌ام، شرعاً و قانوناً متعهد می‌شوم:

۱. مطالب مندرج در این پایان‌نامه، حاصل تحقیق و مطالعه اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران اعم از پایان‌نامه، کتاب، مقاله و غیره استفاده کرده‌ام، با رعایت کامل امانت، مطابق مقررات، اقدام به ارجاع در متن و ذکر آن در فهرست منابع و مآخذ نموده‌ام.
۲. تمامی یا بخشی از این پایان‌نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی به سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
۳. مقالات مستخرج از این پایان‌نامه کاملاً حاصل کار اینجانب بوده و از هر گونه جعل داده و یا تغییر اطلاعات پرهیز کرده‌ام.
۴. از ارسال همزمان و یا تکراری مقالات مستخرج از این پایان‌نامه (با بیش از ۳ درصد همپوشانی) به مجلات و یا همایش‌های گوناگون خودداری نموده و می‌نمایم.
۵. کلیه حقوق مادی و معنوی حاصل از این پایان‌نامه متعلق به دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) بوده و متعهد می‌شوم هر گونه بهره‌مندی و یا نشر دستاوردهای حاصل از این تحقیق اعم از چاپ کتاب، مقاله، ثبت اختراع و غیره (چه در زمان دانشجویی و یا بعد از فراغت از تحصیل) با کسب اجازه از استاد (استادان) راهنما باشد.
۶. در صورت اثبات تخلف و نقض موارد پنجگانه فوق (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) از درجه اعتبار ساقط و اینجانب هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی دانشجو: الگا تنساوا

امضاء

سوگندنامه دانش آموختگان کارشناسی ارشد دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

به نام خدا

- سپاس ایزد منان را که مرا مشمول الطاف خویش نمود که با طی مراحل تحصیل موفق به اخذ کارشناسی ارشد شوم. به شکرانه این نعمت بزرگ الهی که با امکانات این مرز و بوم، فراهم و نزد اینجانب به امانت گذاشته شده است، در پیشگاه ملت ایران به کتاب آسمانی خود، قرآن کریم، سوگند یاد می‌کنم که:
- در سراسر زندگی حرفه‌ای، در راه اعتلای کشور ایران و جامعه بشری به نحو احسن قدم برداشته و در این راه از هیچ تلاشی دریغ ننمایم.
 - در تمام فعالیت‌های تخصصی، رضای خدا را همراه با صداقت علمی و اجتماعی در نظر داشته و از موقعیت‌های به دست آمده در جهت رفع مشکلات جامعه استفاده کنم و در همه‌ی امور، منافع کشور را بر منافع فردی مقدم بدارم.
 - همواره علم و دانش خود را به روز نگاه داشته و در ایفای مسئولیت و تعهدات حرفه‌ای در حد توان سعی و تلاش خود را به کار گیرم.
 - و اینک از خداوند علیم توفیق بندگی و پای‌بندی به مفاد این سوگندنامه را خواستارم و از او می‌خواهم که مرا در ایفای رسالت علمی و انسانی خویش موفق بدارد.

نام و نام خانوادگی دانشجو *الکسانیا*

امضاء

الگاتنساوا

بررسی کیفی مفهوم شرم در زنان ایرانی

ساکن شهر تهران

کلیه حقوق اعم از چاپ، تکثیر، نسخه برداری، ترجمه، اقتباس و... از نتایج این پایان-
نامه برای دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) قزوین محفوظ است. بهره برداری از
این پایان نامه / رساله در چهارچوب مقررات کتابخانه و با توجه به محدودیتی که
توسط استاد راهنما به شرح زیر تعیین می شود، بلامانع است:

بهره برداری از این پایان نامه / رساله برای همگان بلامانع است.

بهره برداری از این پایان نامه / رساله با اخذ مجوز از استاد راهنما، بلامانع است.

بهره برداری از این پایان نامه / رساله تا تاریخ ممنوع است.

استاد راهنما می تواند یکی از گزینه های بالا را انتخاب کند و مسئولین کتابخانه موظف به رعایت موارد
تعیین شده می باشد.

نام استاد و یا اساتید راهنما: سید علی محمد موسوی

تاریخ: ۱۳۹۳ / ۱۳ / ۲۱

امضاء:

چکیده

هدف پژوهش درک مفهوم و تعریف شرمساری و همچنان تلاش در فهمیدن چگونگی تجربه، فعال کننده ها، پیامدها و روشهای مقابله با یک نوع خاصی از شرمساری - شرمساری تحمیلی در زندگی بزرگسالانه زنان تهرانی است. جامعه هدف پژوهش زنان تهرانی سن ۲۲-۳۵، عمدتاً مجرد و تفکیک شده از نظر سکونت، شغل، تحصیل، نوع رشته‌ی تحصیلی، وضعیت اقتصادی، محل سکونت در تهران است. نمونه آماری ۱۹ زن است که بر اساس روش نمونه‌گیری در دسترس هدفمند انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه بالینی و برای تحلیل آن از روش تحلیل محتوا استفاده شد. از نتایج پژوهش توصیف شرمساری، عوامل تشکیل دهنده آن، ابعاد و ویژگی‌های آن و انواع شرمساری از نظر زنان تهرانی به دست آمد که با زمینه نظری استفاده شده در این پژوهش مطابقت داشت. همچنین نتایج نشان داد که فعال کننده‌های اساسی در فرهنگ زنان تهرانی عبارتند از: نداشتن رابطه‌ی صمیمی، داشتن رابطه‌های سرد؛ بی‌احترامی، بی‌ارزش کردن، بی‌انصافی، حق‌خوری توسط اطرافیان؛ رابطه‌ای فراگیرنده، مالکیت و کنترل بیش از حد والدین و نامتناسب با سن؛ مورد قضاوت اطرافیان قرار گرفتن؛ مسخره کردن توسط اطرافیان؛ توقع بیش از حد اطرافیان؛ خشونت، دعوا، عصبانیت، فحش و داد زدن اطرافیان. یکی از اساسیترین حالت‌ها و احساسات که تجربه شرمساری را همراهی می‌کند عبارتند از: حس تحقیر، خورد شدن، کم بودن؛ غم، غصه، گریه، افسردگی، ناامیدی؛ عصبانیت، حرص خوری؛ ترس (از قضاوت، از تنهایی)، اضطراب و نگرانی. مهمترین پیامدهای شرمساری تحمیلی عبارتند از این که شرمساری تحمیلی: صمیمیت را قطع می‌کند، برای صمیمی شدن مانع ایجاد می‌کند؛ تضعیف‌کننده و ناتوان‌کننده است؛ باعث سکوت می‌شود؛ تجربه شرمساری راجعه به بار می‌آورد؛ از وجود آدم می‌کاهد، از وقار و ارزش آدم می‌کاهد؛ تاثیر عکس می‌گذارد، آدم را لجوج و یک‌دنده می‌کند؛ تنهایی، انزوا، فرو رفتن در دنیای خصوصی را ایجاد می‌کند؛ اعتماد به نفس و عزت نفس را پایین می‌آورد و از بین می‌برد؛ شخصیت و هویت آدم شکل نمی‌گیرد؛ سبب از بین رفتن اعتماد و اطمینان می‌شود؛ ترس به وجود می‌آورد، نگرانی و اضطراب ایجاد می‌کند و به قولی یکی از مصاحبه‌شوندگان - "شرمساری ریشه ترس است". یکی از اساسی‌ترین روش‌های مقابله سالم با شرمساری تحمیلی زنان تهرانی عبارتند از: حق خود را دانستن، در مقابل ناحقی و ایستادن و همدلی، پذیرش و درک پیدا کردن و از دیگران کمک پذیرفتن؛ و یکی از اساسی‌ترین روش‌های مقابله ناسالم با شرمساری

تحمیلی زنان تهرانی عبارتند از: لج کردن، سرکش شدن و فشار را تحمل کردن، زیاد رو به رو نشدن. همه نتایج با نظریه های اساسی این پژوهش (کافمن و گرین/لارنز) تطابق داشتند

کلمات کلیدی: شرم، شرمساری، مفهوم شرمساری، شرمساری تحمیلی، فعال کننده شرمساری تحمیلی، تجربه شرمساری تحمیلی، پیامد شرمساری تحمیلی، روش های مقابله با شرمساری تحمیلی.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول - کلیات پژوهش

مقدمه.....	۱
۱-۱- بیان مسئله.....	۱
۱-۲- اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۵
۱-۳- اهداف پژوهش.....	۵
۱-۳-۱- هدف کلی.....	۵
۱-۳-۲- اهداف اختصاصی.....	۵
۱-۴- سؤال های پژوهشی.....	۶
۱-۵- متغیرهای پژوهش.....	۶
۱-۶- تعریف نظری.....	۶
۱-۶-۱- شرم.....	۶
۱-۶-۲- شرم اخلاقی.....	۷
۱-۶-۳- شرم تحمیل شده.....	۷
۱-۶-۴- شرم طبیعی.....	۸

فصل دوم - مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱- مفهوم شرم در زبان فارسی و پیش زمینه پژوهش های مربوط.....	۱۱
۲-۱-۱- مفهوم شرم و شرمساری.....	۱۱
۲-۱-۱-۱- تعریف مفهوم شرم در لغت نامه های فارسی.....	۱۱
۲-۱-۱-۲- پیش زمینه پژوهش های در مورد مفهوم شرم در ایرانی ها.....	۱۱
۲-۲- نظریه هایی از شرم و پیش زمینه پژوهش های مربوط.....	۱۱
۲-۲-۱- نظریه هایی شرم.....	۱۱
۲-۲-۱-۱- شرم در آثار زیگموند فروید.....	۱۲

- ۱۶-۲-۱-۲- نظریه روابط-اشیاء فربرین.....
- ۱۸-۲-۱-۳- نظریه میان فردی هری اس سالیوان.....
- ۱۸-۱- فروید و سالیوان.....
- ۱۹-۲- شخصیت بخشی.....
- ۱۹-۳- عملکرد سیستم خود.....
- ۲۱-۴- پویایی.....
- ۲۱-۵- اختلالات روانی.....
- ۲۱-۴-۱-۲- اصول انگیزشی موجود در نظریه های فوق.....
- ۲۲-۲-۱-۵- نظریه عاطفه سیلوان تامکینز.....
- ۲۷-۱- دلایل احساس شرمساری.....
- ۲۷-۲- واکنش در برابر شرمساری.....
- ۲۸-۳- سرکوبی.....
- ۲۸-۴- اختلالات.....
- ۲۸-۵- زبان.....
- ۲۸-۲-۱-۶- پیش نویس نظریه.....
- ۲۹-۲-۱-۷- نظریه ی تحولی شرمساری گرشن کافمن.....
- ۳۰-۱- برخی از مفاهیم اساسی نظریه ی تحولی شرمساری.....
- ۳۱-۲- پدیدار شناسی شرمساری.....
- ۳۳-۳- تجلی های چهره با شرمساری.....
- ۳۳-۴- خصوصیات چهره ای تدافعی در مقابل شرمساری.....
- ۳۴-۵- واکنش های ثانویه.....
- ۳۴-۶- متغیرهای شرمساریارائه شده توسط گرشن کافمن.....
- ۳۴-۷- دلسردی.....
- ۳۵-۹- خجالت.....
- ۳۵-۱۰- کمرویی.....

- ۱۱- شرمساری..... ۳۶
- ۱۲- گناه..... ۳۶
- ۱۳- منابع مهم شرمساری در چرخه زندگی بیان شده توسط کافمن..... ۳۷
- ۱۳-۱- فعال کننده های درونی شرمساری..... ۳۷
- ۱۳-۲- فعال کننده های میان فردی شرمساری: شکستن پل میان فردی..... ۳۷
- ۱۴- منابع تحولی شرمساری..... ۳۹
- ۱۴-۱- فعال شدن در دوره پیش کلامی..... ۳۹
- ۱۴-۲- شرم ساری و رها کردن..... ۳۹
- ۱۴-۳- شرمساری در اواخر کودکی..... ۴۰
- ۱۴-۳-۱- "داری منو خجالت زده می کنی"..... ۴۰
- ۱۴-۳-۲- "ازت نا امید شدم"..... ۴۰
- ۱۴-۳-۳- بی احترامی..... ۴۱
- ۱۴-۳-۴- تقصیر را به گردن کسی انداختن..... ۴۱
- ۱۴-۳-۵- اهانت..... ۴۲
- ۱۴-۳-۶- تمسخر..... ۴۲
- ۱۴-۳-۷- انتظارات عملکردی..... ۴۳
- ۱۴-۴- شرم در نوجوانی..... ۴۴
- ۱۴-۵- شرم در بزرگسالی..... ۴۴
- ۱۴-۵-۱- فعال کننده اولیه..... ۴۵
- ۱۴-۵-۱-۱- ناتوانی..... ۴۵
- ۱۴-۵-۱-۲- ناکامی در عرصه های زندگی..... ۴۵
- ۱۵- درونی کردن شرم..... ۴۶
- ۱-۲-۲-۱-۸- الگوی سه عاملی دانیل آر. گرین و مل لارنز از شرم..... ۵۶
- ۱- شرم..... ۵۷
- ۲- شرم اخلاقی..... ۵۷

- ۳- بخشش ۵۹
- ۴- شرم تحمیل شده ۵۹
- ۵- شرم طبیعی ۶۱
- ۶- گناه ۶۲
- ۷- شرم، هویت و عزت نفس ۶۲
- ۸- شرم، صمیمت و روابط ۶۳
- ۹-۱-۲-۲-۱-۲- هلمن بلاک لویس^۱: تلاش پیشگامانه در زمینه ی شرمساری در رویکرد روان
تحلیلیگری ۶۴
- ۱- شیوع شرمساری ۶۵
- ۲- شرمساری ناخود آگاه ۶۵
- ۲-۱- شرمساری تمایز نیافته ی آشکار ۶۵
- ۲-۲- شرمساری نادیده گرفته شده ۶۵
- ۳- تله های احساس ۶۶
- ۴- شرمساری و رابطه ی اجتماعی ۶۷
- ۵- شرمساری و شکست درمان ۶۷
- ۱۰-۱-۲-۲- یونیس کاوانا: هسته ی خود، خود پنداره و حدود خود ۶۸
- ۱۱-۱-۲-۲- دان بی. آلدنر. مفهوم شرمساری نامشروع ۶۹
- ۱۲-۱-۲-۲- توماس جی. شف: شرمساری در نظریه ی اجتماعی ۷۰
- ۱۳-۱-۲-۲- سم لویی. دیدگاه فرهنگ آسیایی درباره ی شرمساری ۷۲
- ۱۴-۱-۲-۲- جان برادشاو. نکات مثبت در مورد شرمساری ۷۴
- ۲-۲-۲- پس زمینه پژوهشات در مورد موضوع تجربه شرم ۷۷
- ۱-۲-۲-۲- پژوهش های داخلی مربوط به شرمساری ۷۷
- ۲-۲-۲-۲- پژوهشهای خارجی در زمینه ی تجربه ی شرمساری ۷۹
- ۳-۲- روش مقابله با عاطفه شرمساری و راهبرد های مناسب در رفع شرم ۹۳
- ۱-۳-۲- پس زمینه نظری ۹۳

- ۱-۳-۲- رفع سالم شرم و راهبردهای حل ناسالم شرم در کار پژوهشی دانیل آر. گرین
و مل لارنز..... ۹۳
- ۱- بر طرف کردن شرم اخلاقی شامل موارد زیر است..... ۹۳
- ۲- رفع شرم تحمیل شده شامل مراحل زیر است..... ۹۴
- ۱-۲- راهبردهای های مقابله ناسالم با شرم تحمیل شده..... ۹۶
- ۱-۳-۲- استراتژی های سالم مقابله با شرم تحمیل شده توسط برن براون و دیگران..... ۹۷
- ۱- برن براون، در برابر شرمساری انعطاف پذیر تر باشیم..... ۹۷
- ۲- شرمساری را بشناسیم..... ۹۸
- ۳- بدانیم چه چیزی باعث ایجاد شرمساری در ما می شود..... ۹۸
- ۴- تمرین به دست آوردن آگاهی..... ۹۸
- ۵- یاری جستن..... ۹۹
- ۶- برن براون. درستی و اعتماد به دیگران دو عامل اصلی برای فائق آمدن بر شرمساری
ناسالم..... ۹۹
- ۱-۳-۲- استراتژی های ناسالم مقابله با شرم تحمیلی توسط کافمن و دیگران..... ۱۰۰
- ۱- مخفی نگه داشتن..... ۱۰۰
- ۲- توهین به خود..... ۱۰۰
- ۳- قربانی کردن خود به صورت مزمن..... ۱۰۰
- ۴- افسرده شدن..... ۱۰۰
- ۵- دچار کمال گرایی شدن..... ۱۰۰
- ۶- کناره گیری درونی..... ۱۰۱
- ۷- حرکت به سمت قدرت..... ۱۰۱
- ۸- سواستفاده کردن از دیگران..... ۱۰۲
- ۹- خشم بی محابا..... ۱۰۲
- ۱۰- تحقیر..... ۱۰۲
- ۱۱- انتقال سرزنش..... ۱۰۳
- ۱۲- مزاح و شوخی..... ۱۰۳

- ۱۳- انکار..... ۱۰۳
- ۱۴- روی آوردن به اعتیاد و سایر رفتار های اجباری..... ۱۰۴
- ۲-۳-۲- پژوهش های خارجی در زمینه ی ارته ی راهکار برای مقابله با شرمساری..... ۱۰۴
- نتیجه گیری..... ۱۰۹

فصل سوم - روش پژوهش

- ۳-۱- نوع پژوهش..... ۱۱۲
- ۳-۲- روش پژوهش..... ۱۱۲
- ۳-۳- جامعه پژوهش..... ۱۱۲
- ۳-۴- نمونه پژوهش..... ۱۱۳
- ۳-۵- ابزار پژوهش..... ۱۱۳
- ۳-۶- روش اجرای پژوهش..... ۱۱۴
- ۳-۷- ابزار تحلیل نتایج..... ۱۱۴

فصل چهارم - تجزیه و تحلیل داده ها

- مقدمه..... ۱۱۶
- ۴-۱- تحلیل داده ها..... ۱۱۶

فصل پنجم - بحث و نتیجه گیری

- مقدمه..... ۱۴۵
- ۵-۱- بحث درباره ی سؤال های پژوهش و نتیجه گیری از آن ها..... ۱۴۵
- ۵-۱-۱- بررسی سؤال اول..... ۱۴۵
- ۵-۱-۲- بررسی سؤال دوم، قسمت ۱..... ۱۵۹
- ۵-۱-۳- بررسی سؤال دوم، قسمت ۲..... ۱۷۹
- ۵-۱-۴- بررسی سؤال دوم، قسمت ۳..... ۱۸۴
- ۵-۱-۵- بررسی سؤال سوم..... ۱۹۶
- ۵-۱-۵-۱- روش های مقابله سالم با شرمساری تحمیلی زنان تهرانی..... ۱۹۹
- ۵-۱-۵-۲- مقابله روشهای ناسالم با شرمساری تحمیلی در زنان تهرانی..... ۲۰۷
- ۵-۱-۶- سایر دریافت های این پژوهش..... ۲۰۹
- ۵-۲- محدودیت..... ۲۱۱
- ۵-۳- پیشنهادات..... ۲۱۱

منابع

فهرست منابع فارسی..... ۲۱۲

فهرست منابع انگلیسی..... ۲۱۳

پیوست ها

پیوست شماره یک - جدول مفهوم شرمساری از نظر زنان ایرانی ساکن شهر تهران

پیوست شماره دو - جدول تجربیات شرمساری تحمیلی (فعال کننده ها و حال تجربه)

پیوست شماره سه - جدول تجربیات شرمساری تحمیلی (پیامد تجربه شرمساری تحمیلی و روش های مقابله با

آن)

فهرست جدول ها

صفحه

عنوان

- جدول (۲-۱) فعال کننده ها و پیامدهای عاطفه شرمساری در نظریه کافمن..... ۴۷
- جدول (۳-۱) مشخصه های جمعیت شناختی نمونه این پژوهش..... ۱۱۳
- جدول (۴-۱) جنبه های مفهوم عاطفه شرمساری از دیدگاه زنان تهرانی..... ۱۱۶
- جدول (۴-۲.۱) فعال کننده های عاطفه شرمساری تحمیلی در زنان تهرانی..... ۱۲۳
- جدول (۴-۲.۲) چگونگی تجربه عاطفه شرمساری تحمیلی در زنان تهرانی..... ۱۲۶
- جدول (۴-۲.۳) چگونگی حال تجربه عاطفه شرمساری تحمیلی در زنان تهرانی..... ۱۲۷
- جدول (۴-۳) روشهای مقابله با عاطفه شرمساری تحمیلی در زنان تهرانی..... ۱۳۵

فصل اول
کلیات پژوهش

مقدمه

ادبیات پژوهش و علوم انسانی نشان می دهد که ماهیت علم بیشتر مایل است دو بعد عاطفی و تخیلی تجارب انسان را نادیده گرفته و کم ارزش جلوه دهد (ادامسون^۱ و همکاران، ۱۹۹۹). در فرهنگ غربی که بیشتر منابع علمی از آن سرچشمه می گیرند، تمایل عمیق و ریشه ای به انکار کردن محتوای عاطفی روابط و قیود اجتماعی و به طور کلی انکار کردن هر نشانه‌ی معناداری از عاطفه در درک ما از جهان وجود دارد. به زندگی عاطفی^۲ در مقایسه با سایر عوامل فرد به عنوان قسمتی از زندگی که فرعی، ثانوی و حتی غیر واقعی یا تخیلی است نگریسته می شود. اگرچه انکار کردن پیچیدگی‌ها و پرمایگی عاطفی زندگی انسان به معنی نادیده گرفتن شیوه‌های متنوع آنها در درک و تعامل با جهان می باشد (ادامسون ۱۹۹۹).

۱-۱- بیان مسئله

امروزه بر خلاف آنچه ادبیات پژوهش نشان می دهد، عاطفه در مرکز توجه قرار گرفته است. "تامکینز" اولین کسی است که نقش بسزایی برای عاطفه در نظر گرفته است. او می نویسد: "من عاطفه^۳ را به عنوان مکانیزم ذاتی و اولیه انگیزش می بینم. این عاطفه است که به تجربه زمینه، به غرایز ضرورت و به روابط لذت می بخشد و قدرت انگیزه برای دنبال کردن آرزوهای آینده را فراهم می کند. عاطفه موتوری است که ما را به حرکت در می آورد. هیچ چیز نمی تواند مهم یا ضروری باشد مگر اینکه با عاطفه تقویت شده باشد" (ناتانسون^۴).

از میان تمام عواطف که تامکینز شرح می دهد، یکی از آنها توجه نظریه پردازان و محققین را به خود جلب کرده است و آن هم "عاطفه شرمساری"^۵ است.

شرمساری چیست؟ عنوان موضوع مورد بررسی پژوهش حاضر "شرمساری تجربه هیجانی/عاطفی دردناکی است که فردی و درونی بوده و در مواقعی که فرد احساس جدایی می نماید، روی می

¹ Adamson

² affective life

³ affect

⁴ Nathanson

⁵ affect of shame